

خانه شهرسازان ایران

مبانی نظری برنامه ریزی شهری ، منطقه‌ای و مدیریت شهری

تالیف و گردآوری: محمد صالحی

ناشر: خانه شهرسازان ایران

۱۳۹۷

سرشناسه	: صالحی، محمد، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری/تألیف و گردآوری محمد صالحی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات خانه شهرسازان ایران، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ح، ۱۷۰ ص.: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۲۸-۶۵-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: شهرسازی
موضوع	: City planning
موضوع	: عمران منطقه‌ای
موضوع	: Regional planning
موضوع	: شهرداری
موضوع	: Municipal government
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ م ۲ ص ۱۶۵/۵ HT
رده بندی دیویی	: ۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۶۴۱۴۴

نام کتاب : مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری

تألیف و گردآوری : محمد صالحی

ناشر : انتشارات خانه شهرسازان ایران

نوبت چاپ : اول

سال و محل نشر : تهران، ۱۳۹۷

تیراژ : ۱۰۰ جلد

قیمت : ۲۸۰/۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۲۸-۶۵-۷

حاضر: تهران

تهران- ضلع شمال شرقی پل سیدخندان- مابین بیمارستان رسالت و خیابان شریعتی- پلاک ۱۲۸۵- طبقه دوم- تلفن ۴۱-۲۲۸۷۴۵۴۰

www.shahrsazan.ir

پیش‌گفتار

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ

خارج از بحث کنکور، خوش‌بختانه در حوزه دانش برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری منابع فراوان و مفیدی وجود دارد و سبب گردیده تا دسترسی دانشجویان به دانش مذکور سهل شود. اما تعدد و فراوانی این منابع به خصوص در زمینه‌ی مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری باعث سردرگمی داوطلبین کنکور می‌شود.

از یک سو ایجاد یک ساختار کلی از طیف موضوعات مختلف و فراوان مطالعه شده برای داوطلبین دشوار می‌نماید و سوی دیگر برخی از داوطلبین که زمان زیادی برای مطالعه ندارند به اشتباه منابع کمتر مهم را در وهله اول قرار داده و از منابع بسیار مهم غافل می‌شوند.

در کتاب حاضر سعی بر آن است تا ضمن ارائه یک ساختار منسجم از موضوعات مطروحه ذیل چتر مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری، به داوطلبین محترمی که دارای محدودیت زمانی می‌باشند در راستای ارائه یک سند جامع و مکفی به منظور موفقیت در این دوره، یار و رسانده شود.

لازم به ذکر که مرزهای این ماده امتحانی مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری کاملاً مشخص نیست و با مواد امتحانی دیگر همچون مباحث شهری، ازای ایران و سیر اندیشه‌ها در شهرسازی و تاریخ شهر و شهرسازی دارای همپوشانی است. و توصیه می‌شود که همگام با مشاور و برنامه‌ی درسی (با مشاوران خانه شهرسازان ایران به صورت تلفنی و رایگان) مطالعه شود. تا ضمن راهنمایی داوطلبین در جهت طریق مطالعه مطالب همپوشان به داوطلبینی که دارای محدودیت زمانی نمی‌باشند منابع اصلی و مهم در کنار کتاب حاضر به منظور مطالعه‌ی بیشتر، و دقیق‌تر معرفی شود.

در انتها برای خوانندگان گرامی این کتاب موفقیت و بهروزی در زندگی و کنکور را آرزومندم. و احتراماً هرگونه انتقاد و پیشنهادی در ارتباط با کتاب حاضر را از طریق aleen.nohammady@gmail.com یا بنده در میان بگذارید.

فهرست

فصل اول در آمدی بر شهر و شهر سازی ۱

مقدمه ۱

۱- شهر چیست؟ ۲

۱-۱- دیدگاه گرایش های مختلف به شهر ۲

۱-۲- دیدگاه اندیشمندان مختلف به شهر ۳

۲- تحولات شهر و شهرنشینی ۸

۳- تحولات شهر سازی ۱۰

۴- نظریه های ساخت شهر ۳۱

۴-۱- نظریه های اولیه ۳۱

۴-۲- نظریه های جدید ۳۶

۵- در آمدی بر طراحی شهری ۳۹

فصل دوم عصر صنعت : شهر ذغال سنگ ۴۳

مقدمه ۴۳

۱- صنعتی شدن شهرها ۴۴

۲- شهرهای برخاسته از صنعت در قرن نوزدهم اروپا ۴۴

۳- واپسین اثر باروکی : پارک و خیابان ریجنت در لندن ۴۶

۴- نگرش به صنعت در اندیشه های شهر سازی ۴۹

فصل سوم نظریه های برنامه ریزی شهری ۵۷

مقدمه ۵۷

۱- پیش در آمدی بر نظریه های برنامه ریزی شهری ۵۸

۱-۱- نظریه ۵۸

۱-۲- فرضیه ۵۸

۱-۳- پارادایم ۵۸

۵۹	۴-۱-۱-ایدئولوژی
۶۰	۵-۱-۱-مکتب
۶۰	۶-۱-۱-مدل
۶۰	۷-۱-۱-قانون
۶۱	۸-۱-۱-برنامه چیست ؟
۶۱	۱-۸-۱-انواع برنامه از نظر مدت اجرا
۶۲	۲-۱-۸-۱-انواع برنامه از نظر وسعت انجام
۶۲	۳-۱-۸-۱-انواع برنامه از نظر هدف
۶۳	۴-۱-۸-۱-انواع برنامه از نظر سطوح مکانی
۶۳	۹-۱-۱-برنامه ریزی چیست ؟
۶۶	۱-۹-۱-انواع برنامه ریزی
۷۴	۲-تحوالات اقتصادی و اجتماعی در شهرنشینی معاصر
۷۴	۱-۲-نظری به تحولات عمومی در دهی اول قرن بیستم
۷۸	۲-۲-نظری به تحولات عمومی نیمه ی دوم قرن بیستم
۸۳	۳-نظریه های برنامه ریزی شهری
۸۳	۱-۳-برنامه ریزی سنتی
۸۸	۲-۳-نگرش سیستم ها و فرآیند عقلانی به برنامه ریزی شهری
۹۳	۳-۳-ظهور نظریه های رقیب
۹۴	۱-۳-۳-نردبان مشارکت شهروندی
۹۵	۲-۳-۳-برنامه ریزی حمایتی
۹۶	۳-۳-۳-برنامه ریزی گام به گام یا اندک افزا
۹۶	۴-۳-۳-برنامه ریزی پوشش مختلط
۹۹	۵-۳-۳-برنامه ریزی ارتباطی (برنامه ریزی به عنوان یک کنش ارتباطی)
۱۰۵	فصل چهارم نظریه های برنامه ریزی منطقه ای
۱۰۵	مقدمه
۱۰۶	۱-منطقه چیست ؟
۱۰۸	۲-گونه بندی مناطق

۱۰۹	۳- برنامه‌ریزی منطقه‌ای چیست ؟
۱۱۰	۴- اهداف برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۱۱۰	۵- ماهیت برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۱۱۱	۶- سنت نظریه‌پردازی اقتصاد شهری و منطقه‌ای
۱۱۳	۴-۱- نظریه اجاره زمین کشاورزی
۱۱۳	۴-۲- نظریه مکان مرکزی
۱۱۳	۴-۳- نظریه قطب رشد
۱۱۵	۴-۴- مدل مرکز - پیرامون
۱۱۵	۴-۵- نظریه عملکرد شهری و توسعه روستایی (UFRD)
۱۱۹	فصل پنجم مدیریت و حکمرانی شهری
۱۱۹	مقدمه
۱۱۹	۱- شهرنشینی شتابان و گسترش بخش خدمات شهری
۱۲۲	۲- مروری بر چالش‌های مدیریت شهری
۱۲۲	۳- دسته‌بندی چالش‌های مدیریت شهری
۱۲۳	۴- جهانی شدن و چالش‌های جدید مدیریت شهری
۱۲۴	۵- مفهوم‌شناسی مدیریت شهری
۱۲۵	۵-۱- ماهیت مدیریت شهری
۱۲۵	۵-۱-۱- طرح یک مفهوم مبهم
۱۲۷	۵-۱-۲- مدیریت شهری و مسئولیت‌پذیری
۱۲۷	۵-۱-۳- مدیریت شهری: رویکرد یکپارچه‌نگر
۱۲۸	۶- مدیریت شهری یکپارچه
۱۲۸	۶-۱- تفرق در موضوع برنامه‌ریزی و مدیریت: شهر و منطقه
۱۲۹	۶-۲- تفرق در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت شهری و منطقه‌ای
۱۳۰	۶-۳- ساز و کارهای غلبه بر انواع تفرق در نظام مدیریت و برنامه‌ریزی
۱۳۲	۷- مدل‌های مدیریت شهری
۱۳۲	۷-۱- شکل شهردار - و - شورا

۱۳۳	۷-۲- شکل شورا - مدیر شهر
۱۳۳	۷-۳- شکل کمیسیون
۱۳۴	۷-۴- گردهمایی شهری باز / نماینده

فصل ششم اقتصاد شهری ۱۳۷

۱۳۷	مقدمه
-----	-------

۱- برنامه‌ریزی اقتصادی ۱۳۸

۲- برخی مفاهیم و تعاریف ۱۳۸

۳- انواع سیاست‌های مالی ۱۳۹

۴- اقتصاد شهری ۱۳۹

۵- اقتصاد شهری و تعریف شهر ۱۳۹

۶- دلایل پیدایش شهرها ۱۴۰

۶-۱- دلایل پیدایش شهر از نگاه دانش دانان ۱۴۰

۶-۱-۱- نظریه پل سینجر ۱۴۰

۶-۱-۲- نظریه ابن‌خلدون ۱۴۰

۶-۲- دلایل بوجود آمدن شهر از نظر اقتصاددانان ۱۴۰

۶-۲-۱- نظریه برتری نسبی ۱۴۱

۶-۲-۲- صرفه‌جویی ناشی از مقیاس ۱۴۱

فصل هفتم جامعه‌شناسی شهری ۱۴۳

۱۴۳	مقدمه
-----	-------

۱- کلیات و تعریف مفاهیم ۱۴۴

۱-۱- جامعه‌شناسی شهری ۱۴۴

۱-۲- اقتصاد سیاسی شهر ۱۴۵

۱-۳- جغرافیای شهری ۱۴۵

۲- ظهور جامعه‌شناسی شهری ۱۴۵

۳- تعاریف مفاهیم مرتبط با جامعه‌شناسی شهری ۱۴۶

۱۴۶	۳-۱- شهر
۱۴۷	۳-۲- شهرنشینی و شهرگرایی
۱۴۸	۴- نظریه‌های جامعه‌شناسی شهری
۱۴۸	۴-۱- دیدگاه‌های نظری کلاسیک در ارتباط با جامعه‌شناختی کلان
۱۴۸	۴-۱-۱- جامعه‌شناختی کلان کارل مارکس و فردریک انگلس
۱۴۸	۴-۱-۲- جامعه‌شناختی کلان فردیناند تونس
۱۴۹	۴-۱-۳- جامعه‌شناختی کلان امیل دورکیم
۱۴۹	۴-۱-۴- جامعه‌شناختی کلان ماکس وبر
۱۵۰	۴-۲- دیدگاه‌های نظری معاصر
۱۵۰	۴-۲-۱- نظریه هانس شیکاگو
۱۵۱	۴-۲-۲- بوم‌شناختی شهری رابرت پارک
۱۵۲	۴-۲-۳- جامعه‌شناسی خرد لانس ورت
۱۵۳	۴-۲-۴- نظریه مکتب نظم
۱۵۳	۴-۲-۵- نظریه مکتب کالیفرنیا
۱۵۴	۴-۲-۶- نظریه جورج زیمل
۱۵۴	۴-۲-۷- نظریه مانوئل کاستلز
۱۵۵	۵- مهاجرت
۱۵۷	پیوست اول تحلیل نو مارکیستی از شهر و نظریه‌های برنامه‌ریزی شهری
۱۵۷	مقدمه
۱۵۸	۱- نو مارکیست‌ها و برنامه‌ریزی شهری
۱۵۸	۲- انباشت سرمایه و شهر
۱۵۹	۳- نظریه‌ی انتقادی و حق به شهر
۱۶۶	منابع و مآخذ